

Jan Krajczyński

Sprawozdanie z Międzynarodowego Symposiumu Kanonistów poświęconego prawu małżeńskiemu : Sikórz k. Płocka, 19-20 X 1998 r.

Ius Matrimoniale 4 (10), 327-330

1999

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SPRAWOZDANIA

Ius Matrimoniale
4 (1999)

Ks. Jan Krajczyński ATK

Sprawozdanie z Międzynarodowego Sympozjum Kanonistów poświęconego prawu małżeńskiemu (Sikórz k. Płocka, 19-20 X 1998 r.)

W dniach od 19 do 20 października 1998 r. w nowo wybudowanym gmachu Katolickiego Centrum Formacji w Sikorzku k. Płocka odbyło się Międzynarodowe Sympozjum Kanonistów, zorganizowane przez Sekcję Kanonistów przy Komisji ds. Nauki Wiary Konferencji Episkopatu Polski i Wydział Prawa Kanonicznego Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. Sympozjum, w którym uczestniczyli kanoniści z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, z Papieskiej Akademii Teologicznej, z Papieskich Wydziałów Teologicznych, z Akademii Teologii Katolickiej, profesorowie wyższych seminariów duchownych, audytorzy sądów kościelnych i studenci prawa kanonicznego, poświęcone było wybranym zagadnieniom z prawa małżeńskiego.

Otwarcia obrad dokonał Biskup Płocki Z. Kamiński, Przewodniczący Rady Prawnej przy Konferencji Episkopatu Polski. Uczestników Sympozjum, na czele z Ks. Abp. J. Kowalczykiem, Nuncjuszem Apostolskim w Polsce, Ks. Abp. Z. Grocholewskim, Prefektem Najwyższego Trybunału Sygnatury Apostolskiej i Ks. Abp. M.F. Pompedda, Dziekanem Roty Rzymskiej, powitał Przewodniczący Sekcji Kanonistów przy Komisji ds. Nauki Wiary Konferencji Episkopatu Polski, Dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego ATK, i zarazem główny organizator Sympozjum, Ks. prof. dr hab. W. Góralski. Po zasygnalizowaniu tematyki Sympozjum, Przewodniczący I Sesji obrad, Ks. prof. dr hab. W. Góralski odczytał, skierowany na ręce Biskupa Płockiego, telegram Ojca Świętego, w którym Jan Paweł II, przesyłając wyrazy duchowej łączności z organizatorami i uczestnikami Sympozjum, podziękował za modlitwę z racji 20 rocznicy wyboru na Stolicę św. Piotra i wyraził uznanie dla tych wszystkich, którzy przez swój wkład nauki przyczyniają się do głębszego poznania wielkości i godności małżeństwa i rodziny.

Abp J. Kowalczyk, Nuncjusz Apostolski w Polsce, zauważając, iż problemy nurtujące małżeństwo żywo interesują kanonistów, pracowników

sądownictwa kościelnego, duszpasterzy, osoby przygotowujące się do małżeństwa i małżonków, wyraził życzenie, aby to Sympozjum przyczyniło się do skuteczniejszego poznania i wdrażania w życie Kościoła, który jest w Polsce, obowiązujących przepisów prawa małżeńskiego.

Przedmiotem rozważań podczas I Sesji Sympozjum były dyspozycje zawarte w kan. 1095 nn. 2 i 3 KPK. Referaty nt. „Poważny brak rozeznania oceniającego” oraz „Niezdolność do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich” przedstawił Dziekan Roty Rzymskiej, Abp M.F. Pompedda. Człowiek, podkreślił Prelegent, z natury ukierunkowany jest do życia w małżeństwie; niezdolność do skorzystania z tego prawa, w konkretnym przypadku, należy traktować jako wyjątek, wymagający stwierdzenia i udowodnienia przy użyciu kryteriów właściwych dla prawa kanonicznego. Jedynym źródłem zaistnienia małżeństwa, tak naturalnego jak sakramentalnego, jest zgoda małżeńska. Do powzięcia takiego aktu ludzkiego, stwierdził Autor, nie wystarczy abstrakcyjna zdolność nupturientów do zawarcia małżeństwa; konieczny jest rozwój intelektualno-wolitywny proporcjonalny do zawieranego małżeństwa. Rozwój taki zakłada istnienie kanonicznej dojrzałości, tj. rozeznania oceniającego, na które składają wystarczające poznanie teoretyczne instytucji małżeństwa, wystarczająca ocena krytyczna zawieranego małżeństwa, motywów i skutków jego zawarcia oraz wolność psychologiczna. Podmiot, przyznał Dziekan Roty Rzymskiej, może posiadać zdolność psychiczną do wyrażenia konsensu /konsens wystarczający/, ale z przyczyny natury psychicznej może nie być zdolny do wypełnienia przedmiotu zgody, tj. do podjęcia /nie do wypełnienia/ istotnych obowiązków małżeńskich /konsens prawnie nieskuteczny/. Wspomniana wyżej niezdolność, podkreślił Abp M.F. Pompedda, nie musi być ciężka; ciężka powinna być przyczyna niezdolności. Ponadto niezdolność ta powinna być obecna w chwili zawarcia małżeństwa /nie musi być trwała/ i absolutna.

W ramach Sesji popołudniowej, której przewodniczył Ks. prof. dr hab. R. Sobański /ATK i UŚ/, przedstawiono dwa referaty. Najpierw Ks. J. Krajczyński /ATK/ odczytał referat Ks. dra G. Erlebacha, Audytora Roty Rzymskiej, zatytułowany: „Problem relacji wymiaru antropologicznego i prawnego w przedmiocie zgody małżeńskiej”. Następnie Ks. Abp Z. Grocholewski wygłosił prelekcję nt.: „Zasady inspirujące księgę VII *De processibus KPK*”.

Antropologia sama w sobie, stwierdził Autor pierwszego wystąpienia, nie ma wartości normatywnej. Niemniej opisuje ona rzeczywistość dyscyplinowaną przez prawo. Ustawodawca najpierw bowiem wyrabia sobie określone rozumienie małżeństwa, a potem dopiero formułuje normę prawną. Dwie dyspozycje, zamieszczone w KPK, mianowicie kan. 1055, § 1 i 1057, § 2, pod-

kreślił Auditor, zawierają sformułowania o charakterze ściśle antropologicznym. Choć ważność lub nieważność danego związku może być określona jedynie na płaszczyźnie prawa, dane antropologiczne mogą mieć duże znaczenie w procesie rewidowania i dostosowywania poszczególnych domniezań do stopniowo zmieniających się warunków społecznych. Szczególnym miejscem starcia się normy prawnej z konkretną rzeczywistością ludzką, zakończył Ks. dr G. Erlebach, jest proces o stwierdzenie nieważności małżeństwa. Sędzia, aby mógł właściwie aplikować prawo w konkretnym przypadku, powinien poprawnie rozumieć złożoną rzeczywistość ludzką.

Ks. Abp Z. Grocholewski, wskazując na zasady inspirujące VII księgę KPK, wymienił następujące podstawy, na których opiera się *r e g u l a c j a* kodeksowa *De processibus*: centralne miejsce w strukturze sądowej zajmuje władza Papieża i Biskupa, pewność moralna, preferencje rozwiązań pozasądowych. Celem uproszczenia procesu, podkreślił Autor, nie było uczynienie go mniej poważnym, ale bardziej sprawnym. Stąd miejsce w prawie procesowym dla norm prostszych i zarazem bardziej skutecznych.

Wspominając o centralnym miejscu procesu spornego, Prefekt Sygnatury Apostolskiej zauważył m.in., iż ustny proces sporny, choć pozwala rozstrzygać sprawy szybciej i jest mniej kosztowny, domaga się większego przygotowania, doświadczenia i zdolności do syntezy po stronie sędziego.

Wieczorem, na zakończenie pierwszego dnia obrad, uczestnicy Sympozjum wzięli udział w uroczystej Mszy św. koncelebrowanej, sprawowanej w intencji Ojca św. Jana Pawła II z okazji 20-rocznicy inauguracji jego pontyfikatu. Mszy św. przewodniczył i homilię wygłosił Biskup Płocki, Zygmunt Kamiński.

Ostatniej, trzeciej Sesji obrad przewodniczył Ks. prof. dr hab. J. Krukowski /KUL i ATK/. Zebrani wysłuchali dwu prelekcji. Najpierw Ks. prof. dr hab. R. Sobański wygłosił referat nt. „*Iudex veritatem de matrimonio dicit*”. Potem Ks. prof. dr hab. W. Góralski przedstawił wykład nt. „Błąd co do przymiotu osoby /kan. 1097, § 2 KPK/”.

Ks. prof. dr hab. R. Sobański, zwracając uwagę na różnicę między „*matrimonium nullum*” i „*matrimonium non existens*”, zauważył, iż to pierwsze jest małżeństwem zawartym z naruszeniem przepisów prawa, to drugie zaś – małżeństwem nie zawierającym elementów konstytutywnych przymierza małżeńskiego. Przypominając o zgodności prawdy obiektywnej i prawdy wyrokowej, Autor stwierdził, iż jeśli wyrok opiera się na pewności moralnej, to i prawda tak orzeczona jest moralna, tj. zgodna z przepisami prawa. Zadaniem sędziego, podkreślił Prelegent, jest nie tylko ustalenie, uszeregowania faktów, ale również ich interpretacja i ocena według

norm prawa. Gdyby sędzia chciał wyrokować przeciw ustawie, powinien to uzasadnić.

Ks. prof. dr hab. W. Góralski zauważył, iż błąd co do przymiotu osoby, ponieważ faktycznie jest istotnym błędem co do samej osoby, czyni zgodę małżeńską wadliwą, a małżeństwo nieważnym z samego prawa naturalnego. Błędu takiego nie należy mylić z ignorancją, ani utożsamiać z warunkiem. Przymiot indywidualizujący osobę, podkreślił Prelegent, powinien być zamierzony bezpośrednio i zasadniczo. Powinien to być przymiot, który z natury swojej może poważnie zakłócić wspólnotę życia małżeńskiego. Nie może być on ani błahy, ani banalny. Niemniej wystarczy, by był subiektywnie poważny.

Na zakończenie obrad uczestnicy Międzynarodowego Sympozjum Kanonistów wystosowali do Papieża Jana Pawła II telegram z wyrazami wdzięczności i zapewnieniem o modlitewnej pamięci. Dziekan Wydziału Prawa Kanonicznego ATK, Ks. prof. dr hab. W. Góralski, zaprosił wszystkich obecnych na kolejne spotkania naukowe, organizowane przez ów Wydział, tj. na sympozjum organizowane z okazji 10-rocznicy śmierci Ks. prof. dra hab. M. Żurowskiego /08.12.1998/ oraz na sympozjum poświęcone 40-leciu pracy naukowej na Wydziale Prawa Kanonicznego ATK Ks. prof. dra hab. R. Sobańskiego /19.04.1999/.

Z satysfakcją należy stwierdzić, iż zarówno prelekcje przedstawione na Sympozjum, jak i dyskusje wieńczące każde z wystąpień pozwoliły wielu uczestnikom obrad spotkać się z rzetelną wiedzą i interesującą formą przekazu. Problematyka wykładów, żywo interesująca wiele środowisk, jak i udział wielu znamienitych Prelegentów, sprawiły, iż te dwa dni refleksji nad wybranymi zagadnieniami z zakresu prawa małżeńskiego śmiało można uznać za prawdziwie udane i owocne.

Henryk Chwyc. Zawarcie małżeństwa i jego rejestracja w prawie polskim. Stan prawny obowiązujący od 15 listopada 1998 r. Poradnik dla kierowników Urzędów Stanu Cywilnego. Stowarzyszenie Urzędników Stanu Cywilnego RP – Oddział w Lublinie. Lublin 1998 ss. 233.

W ramach serii wydawniczej Biblioteczka Kierownika USC, zainicjowanej przez Stowarzyszenie Urzędników Stanu Cywilnego RP, ukazało się opracowanie długoletniego kierownika USC w Lublinie, prezesa Lubelskiego Oddziału wymienionego Stowarzyszenia i przewodniczącego Komisji Praw-